Voorstel aan de raad

Nummer: 26.549

Portefeuille:	R. Matthijs
Programma:	4 Onderwijs
Taakveld:	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Onderwerp: Onderwijsachterstandenbeleid Lelystad 2027-2030

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van het 'Onderwijsachterstandenbeleid Lelystad 2027-2030' en de volgende uitgangspunten vast te stellen:

1.1 aan te sluiten bij de landelijke ambities en deze aan te vullen met het structureel verbeteren van monitoring, datadeling en samenwerking, namelijk:
- *vergroten van kansengelijkheid;*
- *versterken van basisvaardigheden van doelgroepkinderen;*
- *voorkomen van segregatie en bevorderen van de integratie van doelgroepkinderen;*
- *het structureel verbeteren van monitoring, datadeling en samenwerking*.

1.2 het onderwijsachterstandenbeleid in te zetten tot en met groep 8 van de basisschool;

1.3 te kiezen voor een brede doelgroepdefinitie voor de VVE-indicatie, door de landelijke definitie aan te vullen met opleidingsniveau, thuistaal en overige risicofactoren;

1.4 zoveel mogelijk een gezins- en systeemgerichte aanpak toe te passen in plaats van een individuele, kindgerichte aanpak;

1.5 actief in te zetten op het vergroten van het bereik van doelgroepkinderen, de deelname aan peuterspeelzalen en de uitvoering van voorschoolse educatie (VE);

1.6 aandacht te geven aan integrale overkoepelende thema's, namelijk;
- sociaal-emotioneel gedrag,
- een gezamenlijke visie op het jonge kind,
- versterken van ouderbetrokkenheid.

1.7 het onderwijsachterstandenbeleid integraal vorm te geven door verbinding te leggen met andere beleidsterreinen en de school te positioneren als een centrale partner in de wijk, in samenhang met onder meer 'versterken van de basis' en de gebiedsaanpak Lelystad Oost;

1.8 in volgorde van financiering eerst de wettelijke taken te subsidiëren en daarna opeenvolgend:
- *de groepsaanpak achterstandsscholen;*
- *gerichte schoolaanpak;*
- *Taalschool Lelystad;*
- *visie jonge kind;*
- *ondersteuningsniveau-3 aanpak;*
- *overige aanvragen.*

2. De uitvoering en resultaten van het Onderwijsachterstandenbeleid 2027-2030 jaarlijks te volgen, te evalueren aan de hand van de onderwijsmonitor en de beleidsmatige inzet waar nodig bij te stellen.

Urgentie Raad

Dit voorstel moet uiterlijk besloten zijn in de raadsvergadering van 24 november 2026, dan worden de partijen in staat gesteld om subsidie aan te vragen vóór de start van de nieuwe beleidsperiode.

Voorgaande besluitvorming

In 2022 heeft de gemeenteraad de uitgangspunten van het ‘Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026’ vastgesteld. Het voorliggende onderwijsachterstandenbeleid 2027-2030 vormt de opvolger van dit beleid en actualiseert de gemeentelijke uitgangspunten voor de komende beleidsperiode.

Inleiding

In de Maatschappelijke Agenda (MAG) geeft de gemeente Lelystad aan dat ieder kind de kans verdient om zich optimaal te ontwikkelen, ongeacht de thuissituatie waarin het opgroeit. De gemeente heeft op grond van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid een wettelijke taak om onderwijsachterstanden en het risico daarop te voorkomen en te bestrijden. Met het onderwijsachterstandenbeleid 2027-2030 geeft Lelystad invulling aan deze taak en wordt aangesloten bij landelijke ontwikkelingen en lokale behoeften.

Argumenten

1. Kennis te nemen van het 'Onderwijsachterstandenbeleid Lelystad 2027-2030' en de volgende uitgangspunten vast te stellen:

1.1.1. De gemeenteraad heeft beslissingsbevoegdheid voor de beleidskaders.
Door het concept onderwijsachterstandenbeleid te delen met de gemeenteraad en te agenderen voor een commissie en raadsvergadering, wordt de gemeenteraad in staat gesteld om de kaders te bepalen voor het onderwijsachterstandenbeleid van de gemeente Lelystad.

1.1.2 Door de uitgangspunten van het beleid vast te stellen in de gemeenteraad kunnen de middelen beschikbaar worden gesteld voor de maatschappelijke partners
Als de gemeenteraad de uitgangspunten van het beleid heeft vastgesteld, kan het college een uitvoeringsregeling opstellen, zodat partijen subsidie kunnen aanvragen voor de activiteiten.

1.1 Met het Onderwijsachterstandenbeleid aan te sluiten bij de landelijke ambities en deze aan te vullen met het structureel verbeteren van monitoring, datadeling en samenwerking:

1.1.3. Vergroten van kansengelijkheid.
Het belangrijkste landelijke doel van het onderwijsachterstandenbeleid is het vergroten van kansengelijkheid. Het maakt uit in welke omgeving een kind opgroeit. Door te investeren in (de omgeving van) kinderen worden gelijke kansen gecreëerd.

1.1.4. Versterken van basisvaardigheden van doelgroepkinderen.
Gelijke onderwijskansen worden onder meer gecreëerd door in te zetten op basisvaardigheden. Het risico op onderwijsachterstanden wordt mede veroorzaakt door ongelijke startkansen op dit gebied. Door hierop in te zetten, worden de ontwikkelmogelijkheden van kinderen vergroot.

1.1.5 Voorkomen van segregatie en bevorderen van integratie van doelgroepkinderen.
Vanuit landelijke ambities wordt het onderwijsachterstandenbeleid ingezet om segregatie van groepen te voorkomen en ook de integratie van doelgroepkinderen te bevorderen. Door gelijke kansen te bevorderen, worden verschillen tussen kinderen met uiteenlopende achtergronden op het gebied van taal, inkomen en herkomst verkleind.

1.1.6 Het structureel verbeteren van monitoring, datadeling en samenwerking.
Formeel vormen monitoring, datadeling en samenwerking geen landelijke doelstelling, maar deze onderdelen worden in de landelijke richtlijnen voor het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) wel nadrukkelijk aanbevolen. Naar verwachting zullen deze onderdelen op termijn deel gaan uitmaken van de landelijke, mogelijk wettelijke, doelstellingen. Door deze onderdelen nu al in het beleid op te nemen, komt er meer nadruk te liggen op de effecten en wordt voorgesorteerd op landelijke ontwikkelingen.

1.2 Het onderwijsachterstandenbeleid in te zetten tot en met groep 8 van de basisschool;

1.2.1 Het risico op achterstanden stopt niet in groep 3.
Uit gesprekken met betrokken partijen en landelijke onderzoeken blijkt dat het risico op onderwijsachterstanden niet stopt in groep 3. Omdat de wettelijke kaders ruimte bieden om het onderwijsachterstandenbeleid tot en met groep 8 in te zetten, kan met de verbreding van de doelgroep langduriger worden gewerkt aan het voorkomen en verkleinen van achterstanden.

1.2.2 een sterke doorgaande lijn is belangrijk ter voorkoming van onderwijsachterstanden.
Om kinderen optimaal te ondersteunen in hun ontwikkeling is een goede doorgaande lijn en samenwerking tussen jeugdgezondheidszorg, kinderopvang en primair onderwijs (zowel de kleuterbouw als de midden- en bovenbouw) essentieel. Door het beleid te verlengen tot en met groep 8, kan langduriger aandacht worden besteed aan de ontwikkeling van kinderen. Hierdoor worden ontwikkelkansen beter benut en kunnen ondersteuningsbehoeften tijdig worden gesignaleerd.

1.3 te kiezen voor een brede doelgroepdefinitie voor de VVE-indicatie, door de landelijke definitie aan te vullen met opleidingsniveau, thuistaal en overige risicofactoren;

1.3.1 Door meer kinderen te bereiken die risico lopen op achterstanden worden meer gelijke kansen gecreëerd.
Uit onder meer cijfers van het CBS blijkt dat Lelystad een diverse populatie heeft die risico loopt op onderwijsachterstanden. Dit betekent dat er veel verschillende factoren zijn die een mogelijk risico kunnen veroorzaken. Door een brede definitie te hanteren, worden zoveel mogelijk factoren betrokken bij het voorkomen van achterstanden.

1.3.2 Opleidingsniveau speelt een rol in (risico op) onderwijsachterstanden.
Uit onderzoeken blijkt dat kinderen van ouders met een hoger opleidingsniveau gemiddeld beter presteren op school, doordat zij opgroeien in een omgeving met meer sociale en culturele hulpbronnen. Dit draagt onder meer bij aan een rijke taalomgeving. Door in te zetten op ouders met een lager opleidingsniveau bereiken we meer kinderen met een hoger risico op achterstanden.

1.3.3 De thuistaal heeft invloed op de basisvaardigheden en geletterdheid.
De thuistaal kan van invloed zijn op schoolprestaties, met name wanneer thuis een andere taal dan het Nederlands wordt gesproken. Door inzet op de Nederlandse taal wordt het risico op achterstanden van basisvaardigheden en geletterdheid verkleind.

1.3.4 Overige omgevingsfactoren zorgen voor een minder stimulerende omgeving.
Factoren zoals armoede, problematische schulden en een kwetsbare gezinssituatie kunnen onder andere leiden tot stress en minder stimulering van ontwikkeling. Door rekening te houden met deze

omgevingsfactoren kan het onderwijsachterstandenbeleid gerichter worden ingezet en kunnen risico's eerder worden gesignaleerd en aangepakt.

1.4 in te zetten op een gezins- en systeemgerichte aanpak in plaats van een individuele, kindgerichte aanpak;

1.4.1 Achterstanden ontstaan vaak binnen het gezin of het systeem.
Onderwijsachterstanden ontstaan vaak door een combinatie van factoren binnen het gezin en het systeem van een kind. Door niet alleen naar het kind, maar ook naar de omgeving te kijken, kunnen oorzaken eerder worden aangepakt en kan er meer impact worden behaald. Dit sluit aan bij het Knoppenplan Lelystad en de Maatschappelijke Agenda (MAG), waarin integraal en preventief werken centraal staat. Door onderwijs, jeugdhulp, welzijn en armoedeaanpak beter met elkaar te verbinden, wordt de ondersteuning rondom kinderen en gezinnen versterkt en kunnen ontwikkelkansen effectiever worden vergroot.

1.5 actief in te zetten op het vergroten van het bereik van doelgroepkinderen, de deelname aan peuterspeelzalen en de uitvoering van voorschoolse educatie (VE);

1.5.1 Vergroten van bereik van doelgroepkinderen en voldoende voorschoolse educatie zijn wettelijke taken.
Gemeenten hebben de wettelijke verantwoordelijkheid om voldoende voorschoolse educatie aan te bieden en zoveel mogelijk doelgroepkinderen te bereiken. Door blijvend te investeren in het bereik en aanbod van voorschoolse educatie wordt invulling gegeven aan deze wettelijke taken.

1.5.2 Meer monitoring op bereik zorgt voor een beter inzicht en hogere deelname.
Door de uitvoering van voorschoolse educatie beter te monitoren, ontstaat meer inzicht in welke doelgroepkinderen worden bereikt en welke kinderen buiten beeld blijven. Dit maakt het mogelijk om gerichter samen te werken met ouders en partners, belemmeringen voor deelname weg te nemen en het bereik van voorschoolse educatie verder te vergroten. Hierdoor krijgen meer kinderen de kans op een goede start in het onderwijs.

1.6 aandacht te geven aan overkoepelende thema's, namelijk sociaal-emotioneel gedrag, een gezamenlijke visie op het jonge kind, de school als onderdeel van de wijk en ouderbetrokkenheid;

1.6.1 Sociaal-emotioneel gedrag is in Lelystad een aandachtspunt.
Uitvoerende partners geven aan dat steeds meer kinderen ondersteuning nodig hebben op sociaal-emotioneel gebied. Een goede sociaal-emotionele ontwikkeling is een belangrijke voorwaarde voor welbevinden, leren en het voorkomen van latere problemen.

1.6.2 Regie op en overleg over de doorgaande lijn zijn van belang voor de ontwikkeling van kinderen.
Een gezamenlijke visie tussen kinderopvang, voorschool en onderwijs versterkt de doorgaande ontwikkellijn. Dit zorgt voor een consistente aanpak en een betere overgang tussen voorzieningen. Door het op te nemen in beleid ligt de focus op de gezamenlijke visie en doorgaande lijn.

1.6.3 De school is onderdeel van de wijk.
Kinderen ontwikkelen zich niet alleen op de kinderopvang en school, maar ook thuis en in de wijk. Maatschappelijke vraagstukken werken bovendien door binnen de kinderopvang en het onderwijs. Door samenwerking tussen school, welzijn, zorg en andere partners op te nemen in beleid ontstaat een sterk netwerk rondom kind en gezin en kunnen signalen eerder worden opgepakt.

1.6.4 Door expliciet in te zetten op ouderbetrokkenheid, krijgt dit thema blijvend aandacht.
Ouders zijn een belangrijke partner bij het voorkomen en verminderen van onderwijsachterstanden.

Door het vergroten van ouderbetrokkenheid expliciet als speerpunt op te nemen, krijgt dit thema blijvend aandacht binnen het onderwijsachterstandenbeleid. Betrokken ouders hebben een positieve invloed op de taalontwikkeling, het welzijn en de schoolprestaties van hun kinderen.

1.7 het onderwijsachterstandenbeleid integraal vorm te geven door verbinding te leggen met andere beleidsterreinen en de school te positioneren als een centrale partner in de wijk, in samenhang met onder meer ‘versterken van de basis’ en de gebiedsaanpak Lelystad Oost;

1.7.1 Een integrale aanpak zorgt voor samenhangende ondersteuning.
Door onderwijs te verbinden met andere beleidsterreinen en wijkpartners worden ondersteuningsbehoeften eerder herkend en kinderen en gezinnen beter geholpen.

1.8 in de volgorde van financiering eerst wettelijke taken te subsidiëren en daaropvolgend de groepsaanpak achterstandsscholen, gerichte schoolaanpak, Taalschool Lelystad, visie jonge kind, ondersteuningsniveau-3 aanpak en overige aanvragen.

1.8.1 De financiering van de wettelijke taken is geborgd.
Door deze financieringsvolgorde in de beleidskaders vast te leggen, kan het college een uitvoeringsregeling opstellen. Door deze volgorde te hanteren krijgen de wettelijke taken altijd prioriteit. Dit biedt zekerheid over de uitvoering van de verplichte verantwoordelijkheden en zorgt ervoor dat eventuele aanvullende inzet plaatsvindt binnen de resterende beschikbare middelen.

1.8.2 De volgorde van financiering volgt na evaluatie van subsidies, gesprekken met partijen en landelijk onderzoek.
Na de wettelijke taken wordt prioriteit gegeven aan initiatieven die volgens partners en subsidieverantwoordingen effectief zijn, aansluiten bij landelijke richtlijnen, een grote doelgroep bereiken en zich in de afgelopen jaren hebben bewezen.

Dit betekent dat er eerst wordt ingezet op de groepsaanpak op achterstandsscholen, omdat hiermee een grote groep doelgroepkinderen wordt bereikt op scholen waar de populatiedichtheid groot is. Zo worden achterstanden en het risico daarop preventief aangepakt. Ten tweede komt de gerichte schoolaanpak, waardoor er geen VVE-geïndiceerde kinderen buiten het beleid vallen. De Taalschool Lelystad heeft ten derde prioriteit vanwege haar belangrijke rol bij het terugdringen van taalachterstanden voor de populatie nieuwkomers in de stad.
Ten vierde wordt ingezet op een gezamenlijke visie en werkafspraken rondom het jonge kind. Dit draagt bij aan een sterke doorgaande ontwikkellijn. Als vijfde komt de ondersteuningsniveau-3 aanpak aan bod, dat zich richt op kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte op het gebied van taal en lezen. Overige aanvragen worden tenslotte beoordeeld op volgorde van binnenkomst, hun bijdrage aan de doelstellingen van het onderwijsachterstandenbeleid en de beschikbare middelen.

2. De uitvoering en resultaten van het Onderwijsachterstandenbeleid 2027-2030 jaarlijks te volgen en te evalueren aan de hand van de Onderwijsmonitor en de beleidsmatige inzet waar nodig bij te stellen.

2.1.1 Monitoring maakt tijdige bijsturing mogelijk.
De onderwijsmonitor geeft jaarlijks inzicht in de uitvoering en resultaten van het onderwijsachterstandenbeleid. Zo kan de beleidsmatige inzet, waar nodig, gericht worden bijgesteld. Door de resultaten te delen met de gemeenteraad en te bespreken met de maatschappelijke partners is er sturing mogelijk.

Kanttekeningen

1.1 Met het Onderwijsachterstandenbeleid aan te sluiten bij de landelijke ambities en deze aan te vullen met het structureel verbeteren van monitoring, datadeling en samenwerking:

1.1.2 Vergroten van kansengelijkheid;
1.1.3 Het structureel verbeteren van monitoring, datadeling en samenwerking.

1.1.2 Versterken van basisvaardigheden is een verantwoordelijkheid van de scholen.
Basisvaardigheden zijn primair de verantwoordelijkheid van scholen. De gemeente heeft echter belang bij inwoners met goede basisvaardigheden. Vanuit het onderwijsachterstandenbeleid heeft zij bovendien een aanvullende rol bij het vergroten van gelijke ontwikkelkansen voor kinderen met een verhoogd risico op achterstanden.

1.1.3 Het structureel verbeteren van monitoring, datadeling en samenwerking zorgt mogelijk voor een administratieve last voor de partijen.
Monitoring vraagt extra tijd en administratieve inzet van partners. Tegelijkertijd geeft data meer inzicht en inhoudelijke argumenten voor duiding. Op langere termijn kan dit leiden tot een doelmatiger uitvoering en beter onderbouwde keuzes.

1.2 het onderwijsachterstandenbeleid in te zetten tot en met groep 8 van de basisschool.

1.2.1 Er kunnen onvoldoende middelen beschikbaar zijn.
Een langere looptijd van het beleid tot en met groep 8 vraagt meer middelen. De afgelopen jaren zijn echter de budgetten toereikend geweest. Door in de regeling op te nemen dat de wettelijke taken voorrang krijgen, zal dit naar verwachting ook zo blijven.

1.3 te kiezen voor een brede doelgroepdefinitie voor de VVE-indicatie door de landelijke definitie aan te vullen met opleidingsniveau, thuistaal en overige risicofactoren;

1.3.1 Opleidingsniveau is niet bepalend voor een goede ontwikkelomgeving.
Opleidingsniveau zegt niet alles over de opvoedingskwaliteit of ontwikkelkansen, maar het blijkt uit onderzoek wel vaak een voorspeller te zijn van het risico op onderwijsachterstanden.

1.6 aandacht te geven aan overkoepelende thema's, namelijk sociaal-emotioneel gedrag, een gezamenlijke visie op het jonge kind, de school als onderdeel van de wijk en ouderbetrokkenheid;

1.6.1 Sociaal-emotioneel gedrag valt niet altijd onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.
Gedrag is een aandachtspunt in Lelystad. De vraag is echter wie verantwoordelijk is voor welk aspect van het gedrag. De centrale vraag is waar dit gedrag vandaan komt, bijvoorbeeld door persoonlijke problematiek, onderstimulering vanuit het gezin en/of omgeving, het pedagogisch klimaat binnen de kinderopvang of op school et cetera. Het onderwijsachterstandenbeleid is bedoeld voor sociaal-emotionele problemen die samenhangen met de thuissituatie. Dit onderscheid is in de praktijk echter moeilijk te maken. Daarom is samenwerking tussen de verschillende partijen op dit thema belangrijk.

1.8 in de volgorde van financiering eerst wettelijke taken te subsidiëren en daaropvolgend de groepsaanpak achterstandsscholen, gerichte schoolaanpak, Taalschool Lelystad, visie jonge kind, ondersteuningsniveau-3 aanpak en overige aanvragen.

1.8.1 *In theorie zou door deze volgordelijkheid niet iedereen (voldoende) middelen ontvangen voor de activiteiten.*
De volgorde van verstrekking geeft duidelijkheid en transparantie aan partners. Als het budget niet toereikend blijkt, moeten er keuzes worden gemaakt over welke activiteiten als eerste worden gefinancierd of hoeveel middelen worden verstrekt. In de afgelopen beleidsperiode is deze situatie echter niet aan de orde geweest en waren de beschikbare middelen ruim voldoende. Op basis van de huidige verwachtingen lijkt de kans op een tekort dan ook klein. Toch is het verstandig om vooraf duidelijke prioriteiten vast te leggen, zodat eventuele keuzes op een transparante en uitlegbare manier kunnen worden gemaakt.

Financiën

De activiteiten binnen het onderwijsachterstandenbeleid 2027-2030 worden primair gefinancierd uit de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid

(GOAB). De beschikbare middelen worden ingezet overeenkomstig de wettelijke doelstellingen en de in dit beleid opgenomen prioriteiten.

De voorgestelde beleidskeuzes passen binnen de beschikbare budgetten. Jaarlijks vindt monitoring plaats van de besteding van de middelen en de gerealiseerde resultaten. Indien ontwikkelingen in rijksmiddelen of uitvoering daartoe aanleiding geven, wordt het college hierover geïnformeerd en worden voorstellen gedaan voor eventuele bijsturing.

Vervolg

Na vaststelling van het onderwijsachterstandenbeleid 2027-2030 worden de beleidsuitgangspunten vertaald naar concrete uitvoeringsafspraken met kinderopvangorganisaties, schoolbesturen en overige betrokken partners.
Daarnaast worden nadere afspraken gemaakt over monitoring, gegevensuitwisseling en de evaluatie van de ingezette activiteiten. De gemeenteraad wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang en de bereikte resultaten. De uitvoering van het beleid start per 1 januari 2027.

Bijlagen

1. Onderwijsachterstandenbeleid Lelystad 2027-2030

Lelystad, 6 oktober 2026

Het college van de gemeente Lelystad,

de gemeentesecretaris,
J.D. Pruim
**Dit voorstel is digitaal vastgesteld en ondertekend*

ValidSigned door Jan Dirk Pruim
op 07-10-2026